

Arkusz II

Dla poziomu rozszerzonego

Temat arkusza:

**Stosunki polsko-niemieckie
od średniowiecza do XX wieku**

Źródło A

Thietmar „Kronika”, cyt. za: D. Granoszewska-Babińska, D. Ostapowicz, S. Suchodolski, „Historia. Dzieje państwa i prawa cz. 2”, wydawnictwo Nowa Era, Warszawa 2003, s.226

Thietmar (975-1018) – kronikarz niemiecki

Fragment A1

„Tymczasem dostojny margrabia Hodo, zebrawszy wojsko, napadł z nimi na Mieszka, który był wierny Cesarzowi i płacił trybut aż po rzekę Wartę”.

Fragment A2

„W dzień Jana Chrzciciela starli się z Mieszkim, odnieśli zrazu zwycięstwo, lecz potem w miejscowości zwanej Cedzyną brat jego zadał im klęskę (...). Cesarz, poruszony do żywego wieścią o tej klęsce, wysłał czym prędzej gońców, nakazując Hodonowi i Mieszkowi, aby zachowali pokój do czasu, gdy przybędzie na miejsce i osobiście zbada sprawę.”

Źródło B

Anonim tzw. Gall „Kronika polska”, cyt. za D. Granoszewska – Babińska, D. Ostapowicz, S. Suchodolski, „Historia. Dzieje państwa i prawa, cz. 2”, wydawnictwo Nowa Era, Warszawa 2003, s.226

„A zdjawszy z głowy swej diadem cesarski, włożył go na głowę Bolesława na [zadatek] przymierza i przyjaźni i za chorągiew triumfalną dał mu w darze gwóźdź z Krzyża Pańskiego wraz z włócznią św. Maurycego, w zamian za co Bolesław ofiarował mu ramię św. Wojciecha. I tak wielką owego dnia złączyli się miłością, że cesarz mianował go bratem i współpracownikiem Cesarstwa i nazwał go przyjacielem i sprzymierzeńcem narodu rzymskiego”.

Źródło C

Koronacja Chrobrego wg kroniki niemieckiej, cyt. za: M. Kamiński, G. Pańko, R. Śniegocki, „Historia. Średniowiecze, cz. 2”, wydawnictwo Nowa Era, Warszawa 2003, s.52

„1025 [...] w tym roku panował wielki głód, a wiele miejscowości zniszczył pożar. Książę Polski Bolesław, dowiedziawszy się o śmierci dostojnego cesarza Henryka, uniesiony ambicją, tak głęboko zatruty został jadem pychy, że zuchwale rościł sobie prawo, aby go nawet namaszczone i ukoronowano. Tę jego zarozumiałą zuchwałość wnet dosięgła kara boża. Wkrótce bowiem musiał poddać się smutnemu wyrokowi śmierci. Po nim starszy syn jego, Mieszko, nadęty podobną pychą, na wszystkie strony rozlewał jad bezczelności”.



Źródło D

Księżniczka lotaryńska Matylda wręcza Mieszkowi II księgę liturgiczną, w: M. Kamiński, G. Pańko, R. Śniegocki, „Historia. Średniowiecze, cz. 2”, wydawnictwo Nowa Era, Warszawa 2003, s.53

Źródło E

Koronacja Bolesława Śmiałego w relacji niemieckiego kronikarza Lamberta z Heresfeldu, cyt. za: M. Kamiński, G. Pańko, R. Śniegocki, „Historia. Średniowiecze, cz. 2”, wydawnictwo Nowa Era, Warszawa 2003, s. 59

„Książę polski, który przez wiele lat był już trybutariuszem królów niemieckich i którego państwo (...) zostało podobne i zamienione w prowincję, nagle uniósł się pychą, spostrzegłszy, że **panowie niemieccy, zajęci wewnętrznymi zamieszkaniami nie mają sił, aby toczyć wojnę z obcymi ludami**, przywłaszczył sobie godność królewską i tytuł króla, nałożył koronę i w sam dzień Narodzenia Pańskiego 15 biskupów poświęciło go na króla (...) sięgnął zuchwale po koronę królewską przeciw prawom i na hańbę naszego królestwa.”

Źródło F

Drzewo genealogiczne Piastów, opracowanie własne na podstawie: M. Kamiński, G. Pańko, R. Śniegocki, „Historia. Średniowiecze, cz. 2”, wydawnictwo Nowa Era, Warszawa 2003, s. 55

Bolesław I 1025-1080, król Polski 1. Udzisław 2. Uda, córka króla Ostrogo	Bolesław Chrobry 1025-1080, król Polski 1. Rydzka, królowa Węgry 2. Rydzka, córka 3. Rydzka, córka 4. Rydzka, córka 5. Rydzka, córka	Bolesław II 1080-1081, król Polski 1. Rydzka, córka 2. Rydzka, córka	Kazimierz Odnowiciel 1080-1081, król Polski 1. Rydzka, córka 2. Rydzka, córka	Władysław Herman 1080-1081, król Polski 1. Rydzka, córka 2. Rydzka, córka	Bolesław Krzywousty 1080-1081, król Polski 1. Rydzka, córka 2. Rydzka, córka
---	---	--	---	---	--

Wiek XX

Źródło G

Traktat między głównymi Mocarstwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi a Polską, Wersal 28 VI 28 VI 1919 (fragment), cyt. za: G. Wojciechowski „Razem przez wieki. zrozumieć przeszłość”, Podręcznik do gimnazjum III, wydawnictwo Arka, Poznań 2001, s. 48

Art 12

„Polska zgadza się, aby postanowienia artykułów poprzednich (tj. o ochronie mniejszości narodowych), o ile dotyczą osób należących do mniejszości rasowych, religijnych lub językowych, stanowiły zobowiązania o znaczeniu międzynarodowym i zostały oddane pod gwarancją Ligi Narodów. Nie będą one mogły być zmienione bez zgody większości Rady Ligi Narodów (...)

Polska zgadza się aby każdy nowy członek Rady Ligi Narodów miał prawo zwracać uwagę Rady na przekroczenie lub niebezpieczeństwo przekroczenia któregoś z zobowiązań (przez Polskę) (...). Poza tym Polska zgadza się, aby różnicy zdań w kwestjach prawa lub czynów przewidzianych niniejszymi artykułami, zachodzącej pomiędzy Rządem polskim, a któryśś z głównych mocarstw Sprzymierzonych i Stowarzyszonych (...) ta różnica zdań była uważana za spór o charakterze międzynarodowym (...).

Źródło H

Wspomnienia Bernarda Augustyna ze Śląska Opolskiego, cyt. za: D. Granożewska – Babińska, D. Ostapowicz, S. Suchodolski, „Historia 2. Dzieje społeczeństwa i gospodarki. Część pierwsza”, Warszawa 2003, s. 211.

[...] W powiecie naszym w okresie plebiscytu grasowała banda opryszków niemieckich [...]. Władze niemieckie nie siły się na odnalezienie

morderców. [...] Czołowi przywódcy ruchu polskiego musieli nas opuścić, aby się schronić w wolnej Polsce. Nie mogliśmy chwilowo rozwinąć jakiegokolwiek pracy organizacyjnej, ale już w 1924 roku wstąpiłem [...] do Związku Polaków w Niemczech. [...] W 1931 roku przystąpiłem do organizowania prywatnej szkoły polskiej. [...]

Z chwilą objęcia władzy w Niemczech przez Hitlera szykanowanie Polaków wzrosło. U mnie co pewien czas wybijano szyby w lokalu, ponieważ tu odbywały się zebrania organizacji polskich, a także występy teatru polskiego. W lokalu moim obok gazet niemieckich znajdowały się gazety polskie, jak „Nowiny Codzienne” czy „Młody Polak w Niemczech”. [...]

W pierwszych dniach września 1939 roku zabrano nas do więzienia, a potem przewieziono do obozu Buchenwald. [...] Moje córki zostały wywiezione do Saksonii. [...] Synowie szwagra [...] zostali wysłani na prace przymusowe do Niemiec [...].

Źródło I

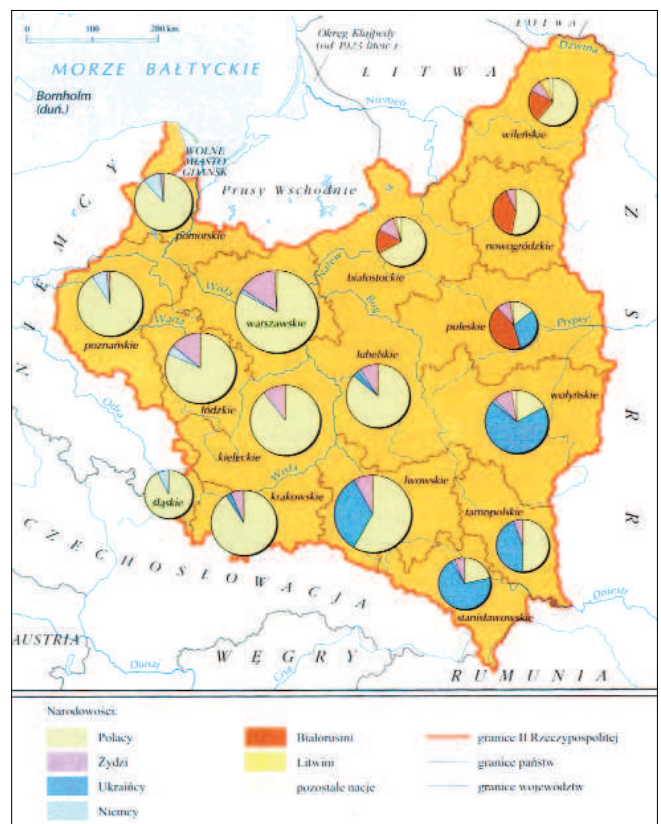
Fragment listu ministra spraw zagranicznych Niemiec, G. Stresemanna, do byłego pruskiego następcy tronu z 7 IX 1925 r., cyt. za: R. Śniegocki, „Historia 3. Burzliwy wiek XX”, Warszawa 2004, s. 96

Niemiecka polityka zagraniczna ma, zdaniem moim, trzy wielkie zadania do spełnienia w najbliższym czasie:

- po pierwsze, załatwienie sprawy reparacji w sposób znośny dla Niemiec oraz zapewnienie pokoju, będącego przesłanką wzmocnienia Niemiec
- po drugie, zaliczam do tych zadań ochronę Niemców za granicą, ochronę tych 10-12 milionów rodaków, którzy pozostają teraz w obcych krajach pod obcym jarzmem
- trzecim wielkim zadaniem jest zmiana granic wschodnich: odzyskanie Gdańska, polskiego korytarza (Pomorza) i korektury granicy na Górnym Śląsku. Na dalszym planie stoi przyłączenie niemieckiej Austrii [...].

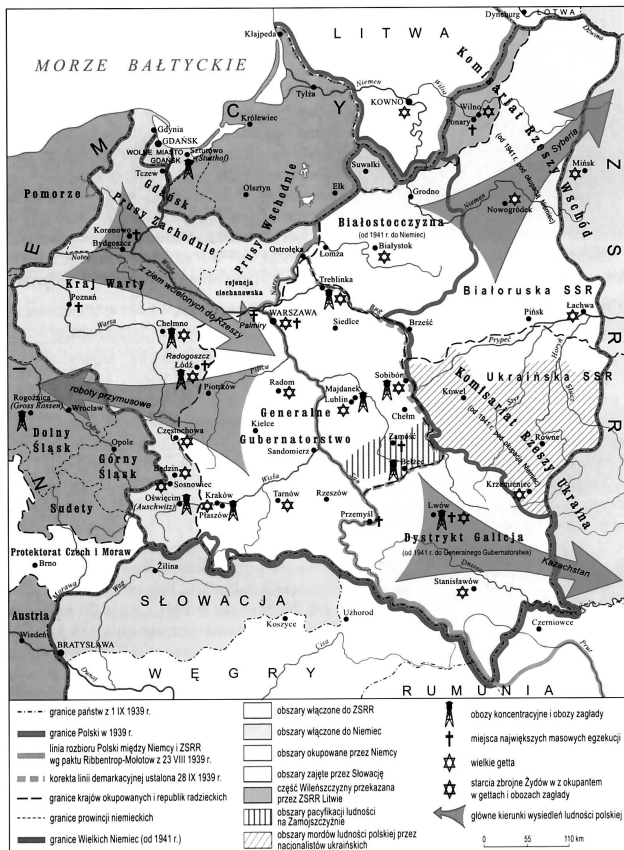
Źródło J

II Rzeczpospolita. W: R. Śniegocki, „Historia 3. Burzliwy wiek XX”, Nowa Era, Warszawa 2004, s. 44



Źródło K

Polska pod rządami okupantów, w: G. Wojciechowski, „Historia. Razem przez wieki”, wydawnictwo Arka, Poznań 2001, s. 141



Źródło L

Dzienniki Goebbelsa (fragment), cyt. za: G. Wojciechowski, „Historia. Razem przez wieki”, wydawnictwo Arka, Poznań 2001, s. 143

„Wyrok Fuhrera na Polaków jest wyrokiem skazującym. Bardziej (to) zwierzęta niż istoty ludzkie, kompletnie prymitywni i bekształtni.

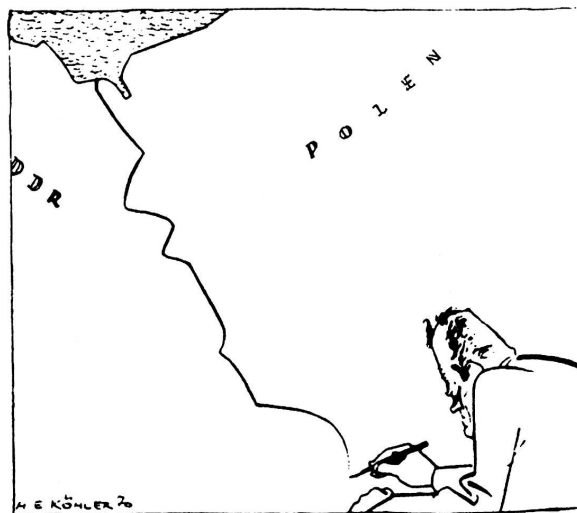
I tak (ich) klasa rządząca – niezadawalający wynik połączenia istot niższego rzędu z aryjską rasą panów. Brud Polaków jest niewyobrażalny. Ich zdolność do wydawania inteligentnych ocen równa się zeru. (...) Fuhrer nie ma zamiaru przeprowadzić asymilacji Polaków. (...)

Źródło Ł

Orędzie biskupów polskich do ich niemieckich braci w kaptaństwie z 12 XI 1965 r., cyt. za: „Wiek XX. Historia w tekstach źródłowych”, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1997, s. 400

„Jeżeli przypominamy tę straszną polską noc, to po to, aby nas łatwiej było zrozumieć, nas samych i nasz sposób dzisiejszego myślenia. (...) staramy się zapamiętać. (...) Polska granica zachodnia na Odrze i Nysie jest, jak dobrze rozumiemy, dla Niemiec jak najbardziej gorzkim owocem ostatniej wojny – podobnie jak jest nim cierpienie milionów uchodźców i wysiedleńców niemieckich. (Stało się to na międzyaliancki rozkaz zwyciężczych mocarstw w Poczdamie w roku 1945) (...) Dla naszej ojczyzny która wyszła z tego masowego mordowania nie jako zwyciężka lecz jako końcowo wyczerpane państwo, jest to sprawą (granica zachodnia) egzystencji (...). Chyba że chciano, by ponad trzydziestomilionowy naród wcisnąć do korytarza jakiegoś „Generalnego Gubernatorstwa” z lat 1939-1945, obszaru bez granic zachodnich, ale i bez wschodnich terenów, których po roku 1945 miliony polskich ludzi musiało odpłynąć na tereny zachodnie, ustalone w Poczdamie. (...)

Imimo tego wszystkiego, mimo tej prawie beznadziejnej przeszłości, a właściwie właśnie dlatego, czcigodni bracia, wołamy: próbujmy zapomnieć! Bez polemik, bez dalszej zimnej wojny, ale przez rozpoczęcie dialogu (...).”



Źródło M

Podpis roku, w: „Polska i Niemcy w XX wieku”, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2002, s. 224



Źródło N

Symboliczne pojednanie. Krzyżowa 1989, G. Wojciechowski, „Historia III. Razem przez wieki”, Arka, Poznań 2000, s. 204.

Pytania

Na podstawie źródła A – fragment A1

36) Odpowiedz, jakie stosunki łączyły Mieszka z cesarzem. (1p)

Na podstawie źródła A – fragment A2

37) Wyjaśnij, na jakiej podstawie cesarz rozkazał Mieszkowi i Hodo-nowi wstrzymanie walki. (1p)

Na podstawie źródła B

38) Wymień imię opisywanego w tekście cesarza. (1p)

Na podstawie źródła B

39) Wyjaśnij znaczenie słów „naród rzymski”. (1p)

Na podstawie źródła C

40) Odpowiedz, na jakie okoliczności koronacji Bolesława Chrobrego wskazuje autor. (1p)

Na podstawie źródła D

41) Wyjaśnij, jakie stosunki łączyły Mieszka II z władcami Lotaryngii (1p)

Na podstawie wiedzy pozaźródłowej

42) Wyjaśnij czy stosunki Mieszka II z cesarzem kształtowały się podobnie jak z władcami Lotaryngii. (2p)

Na podstawie źródła E

43) Wyjaśnij, do jakich konkretnych wydarzeń odnosi się podkreślone zdanie. (1p)

Na postawie źródeł C i E

44) Sformułuj wniosek dotyczący spojrzenia obu kronikarzy na koronację władców Polski. Uzasadnij. (2p)

Na postawie źródła F

45) Wypisz imię jedynego władcy, który nie był żonaty z Niemką. (1p)

Na postawie źródła F

46) Sformułuj wniosek dotyczący małżeństw zawieranych przez książąt piastowskich. (1p)

Na postawie źródła G

47) Odpowiedz, czy traktat ograniczał suwerenność Polski. Uzasadnij. (2p)

Na postawie źródła H

48) Odpowiedz, czy Polacy mogli legalnie i bez ograniczeń działać w Związku Polaków. (1p)

Na postawie źródeł G, H i wiedzy pozazródłowej

49) Porównaj sytuację mniejszości polskiej w Niemczech i niemieckiej w Polsce. Z czego wynikały różnice? (2p)

Na postawie źródła I

50) Wymień dwa cele polityki zagranicznej Niemiec, które godzą w suwerenność Polski. (2p)

Na postawie źródeł J i K

51) Wyjaśnij, dlaczego część terytorium Polski zajętej przez Niemców została bezpośrednio włączona do III Rzeszy. (1p)

Na postawie źródła L

52) Jakie miejsce dla Polaków widzą wodzowie III Rzeszy? (1p)

Na postawie źródła Ł

53) Wymień skutki wojny dla Polaków i dla Niemców. (2p)

Na postawie źródła Ł

54) Odpowiedz, jakie rozwiązanie problemu polsko-niemieckiego widzą polscy biskupi. (1p)

Na postawie źródła M

55) Odpowiedz, do jakiego wydarzenia nawiązuje ten rysunek. Kogo przedstawia? Podaj rok tego wydarzenia. (3p)

Na podstawie źródła N

56) Podaj nazwiska obu polityków i jakie funkcje wtedy pełnili. (2p)

Temat 2

Scharakteryzuj politykę Prus / Cesarstwa Niemieckiego wobec Polaków w latach 1862-1914.

Poniższy tekst może stanowić inspirację dla Twojej wypowiedzi.

I. Innatowicz, „Społeczeństwo polskie”.

Cyt. za: G. Wojciechowski, „Historia II. Razem przez wieki”, Poznań 2000, s. 229

„(...) Nowoczesne państwo zainteresowane było oświeceniem obywateli. Umiejący czytać rekrut przedstawiał większą wartość niż analfabeta, łatwiej dał się przekształcić w dobrego żołnierza. Przekonywające było obiegowe powiedzenie, że wojnę z Francją w 1870 roku wygrał niemiecki nauczyciel, wychowawca kształtujący przyszłych żołnierzy. Umiejący czytać rzemieślnik łatwiej zdobywał wiedzę zawodową, nawet tę bardzo tradycyjną, tym bardziej więc podnosiła oświata walory robotnika pracującego przy nowoczesnych maszynach. Istniały jednak także szczególne motywy, które sprawiały, że państwa zaborcze mogły być zainteresowane rozwojem oświaty na ziemiach polskich. Szkoła mogła bowiem być sprawnym i skutecznym instrumentem służącym wynaradawianiu młodzieży polskiej i wychowaniu w duchu przydatnym zaborcy. (...) Najbardziej nowoczesne były Prusy, które musiały w polityce szkolnej na ziemiach polskich dostosować się do ogólnego poziomu oświecenia społeczeństwa, nowoczesnego, zdolnego sprostać potrzebom wielkiego przemysłu i wysokiego poziomu techniki. Równocześnie jednak szkoła pruska na ziemiach polskich stała się narzędziem germanizacji. Zakazano używania języka polskiego w szkole i tylko lekcje religii odbywać się miały po polsku. Jednak i te na początku XX wieku zaczęto prowadzić po niemiecku (...)”

Zadanie rozszerzonej odpowiedzi

Zadanie zawiera dwa tematy. Wybierz jeden z nich do opracowania i ten temat podkreśl. (20p)

Temat 1

Królestwo Pruskie w XVIII wieku – scharakteryzuj przemiany wewnętrzne i ekspansję terytorialną.

Poniższy tekst może stanowić inspirację dla Twojej wypowiedzi.

Testament polityczny Fryderyka II, 1752 r.

Cyt. za: M. Kamiński, R. Śniegocki, „Historia. Od renesansu do czasów napoleońskich”, s. 221, wydawnictwo Nowa Era, Warszawa 2003.

„W takim państwie jak pruskie rzeczą konieczną jest, aby władca sprawował rząd osobiście, ponieważ – o ile rozumny – będzie dbał o interes publiczny, który jest dla niego interesem, podczas gdy minister ma na oku sprawy dotyczące jego własnych interesów (...), jest rzeczą konieczną, aby władca osobiście wykonywał rządy w sprawach wewnętrznych państwa, o ile jeszcze bardziej jest niezbędne, aby kierował osobiście polityką, zawierał aliance, które uważa za odpowiednie, aby sam kształtował swe zamiary i zaznaczał swój udział w okolicznościach delikatnych i wrażliwych.

Finanse, rządy wewnętrzne, polityka i sprawy wojskowe są tak ściśle ze sobą związane, że nie sposób zajmować się jedną z tych dziedzin, obchodząc się bez innych. (...)”